

Diagnostiskt centrum

Klinisk kemi och transfusionsmedicin
Fysiologiska kliniken

Klinisk mikrobiologi
Smittskydd och Vårdhygien

Klinisk patologi och cytologi
Vävnadscentrum

DC-nytt

2018-01-08

Klinisk kemi och transfusionsmedicin informerar

Ny analys S–Kortisol, funktionstest införs fr.o.m. 2018-01-09

Bakgrund

Nivåerna av kortisol och ACTH i blodet har en uttalad dygnsvariation varför man vid utredning av hyperkortisolism (t.ex. Cushings syndrom) eller kortisolbrist (t.ex. Addisons sjukdom) ofta kompletterar utredningen med olika funktionstester. Exempel på dessa funktionstester är s.k. ”synactenbelastning (ACT-stimulationstest)” CRH-test eller olika ”dexametasonhämningstester”.

Ett problem har varit att det varit svårt att se i Cosmic om S-Kortisol tagits i samband med belastningstest. T.ex. är ett slumpmässigt taget S-Kortisolvärde på 20 nmol/L vanligen ett larmvärde som indikerar ett livshotande tillstånd men om svaret erhålls efter att dexametasonhämningstest gjorts är det vanligen ett helt normalt svar.

EQUALIS har därför utarbetat ett förslag på nya rutiner och en rekommendation att införa möjlighet att beställa kortisolanalys på två olika sätt: **P–Kortisol** (NPU01787) respektive **P–Kortisol, funktionstest** (SWE05411). Rekommendationen är tillstyrkt av Svenska Endokrinologföreningen inklusive Hypofysgruppen och Addisonregistret samt Svensk Förening för Klinisk Kemi.

Analysen S-Kortisol kommer att finnas kvar. Referensintervallet är oförändrat. Här måste dygnsvariationen beaktas. Larmvärden svaras ut.

En ny analys S-Kortisol, funktionstest införs. Denna nya analys kommer liksom slumpmässigt taget S-Kortisol vara beställningsbar i Cosmic. Svaren för S-Kortisol och S-Kortisol, funktionstest kommer att visas på olika rader i Cosmics svarsrutin för laboratorieprov. För S-Kortisol, funktionstest finns ingen larmgräns.

Vid beställning i Cosmic av S–Kortisol, funktionstest finns svarsalternativ för beställaren att fylla i:

1. Misstanke om primär kortisolbrist.
2. Misstanke om sekundär kortisolbrist.
3. Misstanke om kortisolöverskott.
4. Övrigt.

Även typ av test skall anges. Även här finns 3 olika alternativ:

1. ACTH-stimulationstest.
2. Dexametasonhämningstest.
3. Annat test.

Referensintervall S-Kortisol, funktionstest

Under kommentarsfältet i Cosmic kommer följande tolkningshjälp att anges för P-Kortisol, funktionstest:

I Cosmics svarsrutin kommer också att framgå typ av funktionstest och tidpunkt för provtagning. Inget referensintervall anges. Som analyskommentar kommer följande tolkningshjälp att visas. Östreat morgonprov för S-Kortisol >350 nmol/L motsäger vanligen ACTH/kortisolsvikt. Efter Synacthen-test ses vanligen S-Kortisol >450 nmol/L. S-Kortisol <50 nmol/L efter dexametasonhämning motsäger vanligen Cushings syndrom. Påverkan vid graviditet, östrogenbehandling/p-piller, stress och vissa läkemedel ska beaktas vid tolkning.

[Martin Carlsson](#), överläkare, Klinisk kemi och transfusionsmedicin